Чоловік заповідав 2 млн євро французькому селу, де його врятували в роки Голокосту

Панорама Шамбон-сюр-Ліньон. Фото: office-tourisme-haut-lignon.com

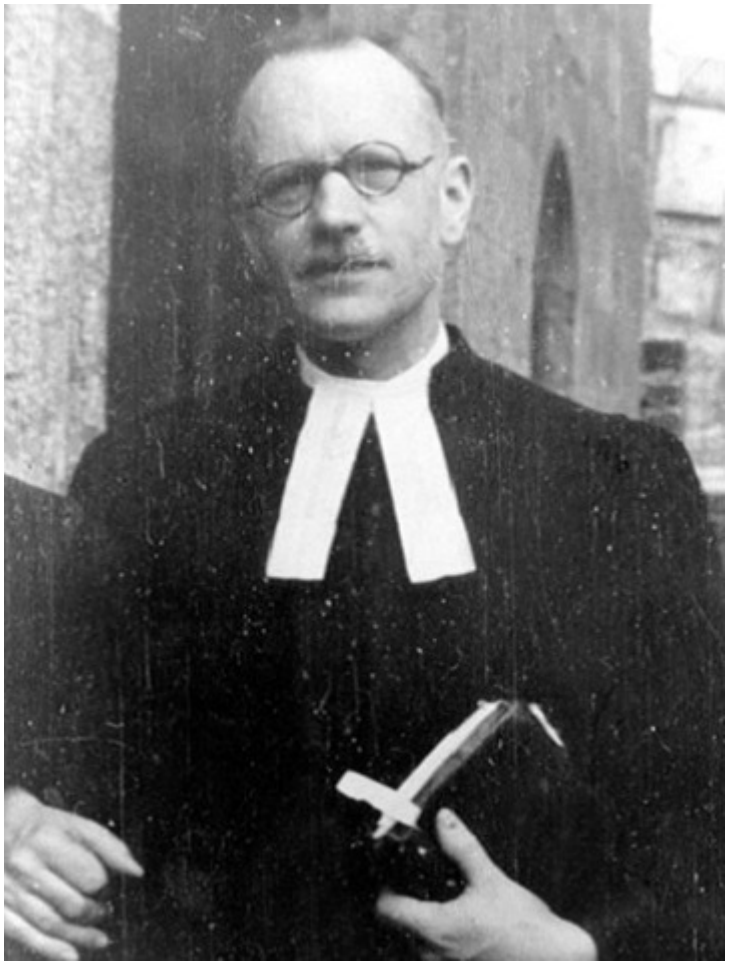
90-річний Еріх Швам, який помер у грудні минулого року, заповідав увесь свій чималий спадок гірському селу Шамбон-сюр-Ліньон на південному сході Франції.

До осені 1942 року родина Еріха — єврейські біженці з Відня — жили в таборі для інтернованих осіб у Східних Піренеях. Батько — лікар — працював у пологовому будинку, а мати завідувала бібліотекою. У листопаді табір був закритий (частину його мешканців депортували в Освенцим), а в лютому 1943 року підлітку з батьками вдалося знайти притулок у селі Шамбон-сюр-Ліньон у департаменті Верхня Луара.

Місцевий пастор Андре Трокме і його дружина Магда з 1940 року давали притулок біженцям і закликали до цього своїх односельчан. Парафіяни самі приходили на залізничну станцію й розбирали прибулих євреїв по сім'ях. Частину дітей розміщували в інтернаті, школі і готелі. Завдяки тому, що село було ізольовано від цивілізації, жандарми Віші з'являлися тут нечасто. Зазвичай селяни дізнавалися про це заздалегідь і ховали «своїх» євреїв в найближчих горах.

Паспорт юного Еріха Швама. Фото: Lacommere43

Пастор Андре Трокме

На вимоги влади скласти списки євреїв, що живуть в містечку, пастор відповів: «Ми не знаємо, хто такі євреї, знаємо лише людей». Певний час Андре доводилося ховатися через побоювання бути заарештованим, але земляки продовжували допомагати біженцям, дотримуючись завіту свого пастора «виконувати волю Бога, а не людей». Ніхто не здав жодного «нелегала». Кілька чоловіків заплатили за це життям, у тому числі двоюрідний брат Андре — Даніель. Як директор притулку він відмовився видати своїх підопічних, і був відправлений у Майданек, звідки вже не повернувся. Приблизно 3,5 тисячі євреїв (третина з них — діти) вдалося врятувати жителям Шамбон-сюр-Ліньон, а понад сорок городян удостоїлися звання Праведників народів світу.

Серед врятованих був видатний математик Олександр Гротендік, сходознавець Жорж Вайда, відомий історик Ісаак Жюль і багато інших. Був серед них і Еріх Швам.

.

Меморіал на честь Шамбон-сюр-Ліньон у «Яд Вашем»

Після війни юнак вивчав фармацевтику й одружився з католичкою з передмістя Ліона. Років 15 тому Еріх прийшов до мера Шамбон-сюр-Ліньон і сказав, що хоче згадати село у своєму заповіті. Про суму стало відомо лише після смерті чоловіка, який не мав дітей і заповідав свій статок на освітні та молодіжні ініціативи, зокрема, стипендії місцевим школярам і студентам. Пан Швам був дуже стриманий і не хотів розголосу, — зазначили в мерії.

На сьогодні Шамбон-сюр-Ліньон — єдине село у Франції, відзначене званням Праведника народів світу. На честь жителів цього населеного пункту в саду музею «Яд Вашем» у Єрусалимі встановлено меморіальну плиту.

Зазначимо, що не тільки євреї знаходили тут сховок і притулок. У роки Французької революції в містечку приховували опальних священників, в 1930-і брали іспанських республіканців, а в нашому столітті шанують біженців із Близького Сходу.

Костянтин Мельман